

УДК 331.5-053.81(477)

МОЛОДЬ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ**Кремень О. І., к.е.н.
Васильчук А. Ю.***ДВНЗ „Українська академія банківської справи НБУ»*

У статті досліджено особливості молоді з позиції розвитку ринку праці та майбутнього країни. На основі аналіз зайнятості населення у віці 25-29 років та 15-24 роки автори дійшли висновку, що зайнятість цих осіб є нижчою порівняно із середнім рівнем по Україні. Така ситуація викликана тим, що населення у такому віці переважно навчається та не має стійких конкурентних переваг на ринку праці і відповідного кваліфікаційного рівня. Оцінювання тенденцій щодо працевлаштування осіб у віці до 35 років центрами зайнятості дозволило довести, що має місце зростання працевлаштування таких безробітних у переважній більшості регіонів України. Порівняння рівнів безробіття усього населення і молоді у віці 15-24 роки в Україні та країнах Європейського Союзу засвідчило, що в Україні спостерігається порівняно краща ситуація. У роботі визначено ключові заходи для молоді щодо вибору професії та наближення професійних знань і навичок молоді до вимог роботодавців.

Ключові слова: молодь, зайнятість, безробіття, ринок праці, рівень зайнятості, рівень безробіття

UDC 331.5-053.81(477)

YOUTH IN THE LABOUR MARKET UKRAINE**Kremen O., PhD in Economics
Vasylchuk A.***Ukrainian Academy of Banking of National Bank of Ukraine*

This paper investigates the features of youth according to perspectives of development of the labor market and the country's future. On the basis of analysis of employment of the people aged 25-29 and 15-24, the authors came to the conclusion that the employment of these persons was lower than the average level in Ukraine. This situation is caused by the fact that the people in this age predominantly study and don't have a sustainable competitive advantages and the required qualification level. Evaluation the employment promotion trends for persons under 35 years by employment centers has allowed to prove that there has been an increase in employment of unemployed in majority of regions. Comparison the total population and the unemployment rate of young people aged 15-24 years in Ukraine and the European Union has showed that there was a better situation in Ukraine. The key activities for young people in choosing a profession and convergence of professional knowledge and skills of youth and requirements of employers have been identified in the paper.

Keywords: youth, employment, unemployment, labor market, level of employment, level of unemployment

Актуальність проблеми. Дослідження ринку праці та його основних процесів, зокрема молодіжного аспекту, є досить актуальним питанням у наш час. Наше майбутнє переважною мірою залежить від молоді, від її енергійності та здібності. Молоде покоління складає більшу половину працездатного населення, але не всі ефективно використовують свої ресурси. Регіональний ринок праці є головним інструментом приєднання та продуктивного використання праці молодих людей в економічному житті держави. Питання молодіжної зайнятості повинно досліджуватися на регіональному рівні, а потім - запроваджуватися відповідні програми підвищення такої зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щодо теоретичного обґрунтування аспектів функціонування ринку праці, то тут можна виділити праці таких зарубіжних вчених-економістів: А. Оуена, Дж. Кейнса, А. Маршалла, А. Філіпса. Підґрунтям концептуальних основ розвитку національного ринку праці в Україні є публікації Т. А. Заяця, В. Л. Жаховської, Б. М. Данилишина, В. М. Гриньової, В. В. Самойленко, А. І. Рофе, Б. Г. Збишка, В. В. Ішина, Т. Й. Буди, М. В. Шаленко, Є. В. Попова, В. С. Васильченка, Е. М. Лібанової, А. Л. Баланди та багатьох інших вітчизняних та зарубіжних авторів.

Досліджуючи наукові здобутки, слід зауважити, що на сьогоднішній день існує потреба аналізу теоретико-методологічних засад формування і розвитку національного ринку праці України та його молодіжного сегменту.

Метою дослідження є виявлення основних тенденцій функціонування ринку праці в цілому та молодіжного сегменту зокрема. Потрібно визначити основні причини й наслідки змін у сфері зайнятості населення та здійснити аналіз стану молодіжного ринку праці на даний момент.

Викладення основного матеріалу дослідження. У зв'язку з розвитком світових процесів, які мають негативну тенденцію до погіршення основних макроекономічних показників, ринок праці зазнав перетворень. Існує ряд суперечностей між попитом та пропозицією робочої сили, які формують рівновагу на цьому ринку. Причинами такої ситуації є невідповідність кількості робочих місць кількості безробітних, зростання безробіття серед сільського населення, жінок, інвалідів, молоді.

Молодь - майбутнє держави, яке має можливість піднести стан розвитку країни та запровадити процеси економічного зростання. Головною часткою молодіжного сегменту ринку праці є її суб'єкти - громадяни країни у віці від 15 до 35 років. На молодий прошарок населення покладається ряд обов'язків, які відіграють важливу роль у становленні держави та її розвитку, а саме: створення сім'ї, народження та виховання дітей, покращення умов життя, запровадження нових методів та способів розвитку суспільного життя [4, с.185].

Держава повинна регулювати купівлю та продаж робочої сили, сприяти працевлаштуванню молоді з високою кваліфікацією, оскільки від неї залежить майбутнє суспільства в цілому. Зменшення безробіття та підвищення зайнятості населення призведе до позитивних наслідків: відповідність реального ВВП потенційному, підвищення доходів та добробуту сімей, національного виробництва, зростання економіки, підвищення якості робочої сили [1].

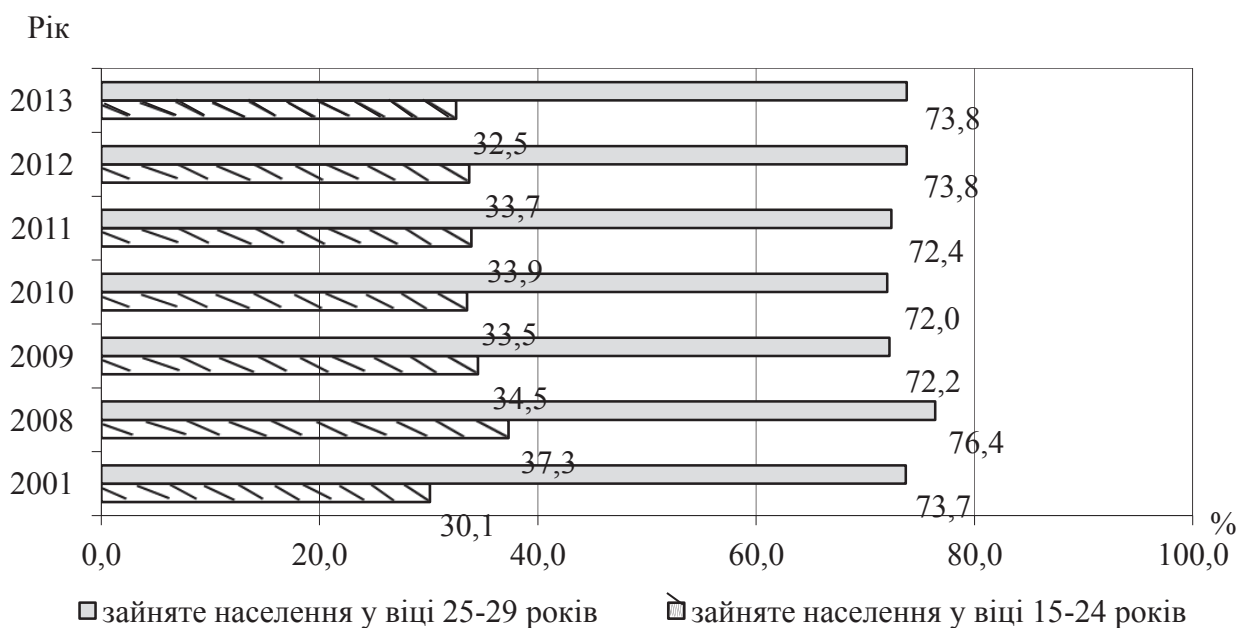

Рис.1. Рівень зайнятості молодого населення в Україні за 2001, 2008-2013 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних Держстату України [5]

За даними Державної служби статистики України рівень зайнятості серед осіб у віці 25-29 років у 2013 році був вищий, ніж в середньому по Україні (60,3%) та становив 73,8%. Серед осіб віком 15-24 роки цей показник склав лише 32,5% (рис. 1).

Низький рівень зайнятості таких осіб обумовлений тим, що молодий прошарок населення у такому віці навчається та не має стійких

конкурентних переваг на ринку праці і відповідного кваліфікаційного рівня. Водночас, у 2013 році порівняно з попереднім має місце зростання працевлаштування безробітних у віці до 35 років у переважній більшості регіонів України (рис. 2) [3, с.24]. Позитивних тенденцій щодо зростання працевлаштування безробітних у віці до 35 років не спостерігалось у Кіровоградській, Чернігівській, Чернівецькій областях [2, с. 116].

Рис.2. Рівень працевлаштування безробітних у віці до 35 років в Україні за 2012-2013 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних Держстату України [5]

Рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП) серед молоді у віці 25-29 років за 2013 рік становив 8,7%. Серед осіб у віці 15-24 роки цей показник становив 17,4% та був удвічі вищий, ніж цей показник серед всіх вікових груп (рис. 3). Високий рівень безробіття обумовлений тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок та досвіду роботи. Недостатність робочих місць не дає можливостей молодим людям набувати практичних навичок та ставати висококваліфікованим працівником [8, с.93]. Зауважимо, що рівень безробіття населення у віці 15-24 років суттєво перевищує рівень безробіття населення у віці 25-29 років. Значення цих показників у

2001 році були відчутно вищими порівняно із їх рівнями у 2008-2013 рр. Починаючи з 2009 р. в Україні має місце незначне зниження рівня безробіття населення у віці 25-29 років – з 10,4 до 8,2%. Можна вважати, що у 2008-2013 рр. рівень безробіття населення у віці 25-29 років є більш-менш стабільним і складає близько 18%.

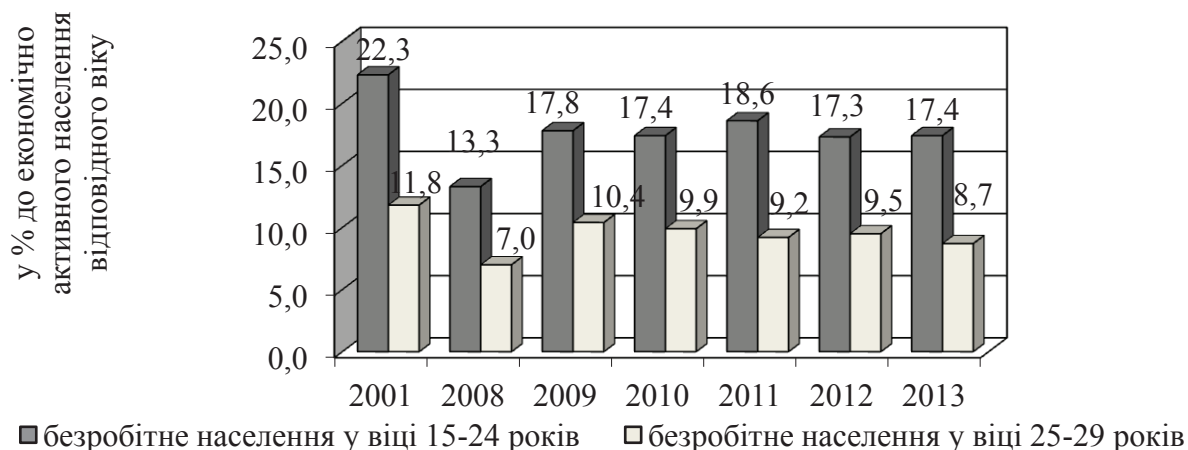

Рис.3. Середній рівень безробіття населення (за методологією МОП) у віці 25-29 та 15-24 років в Україні за 2001, 2008-2013 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних Держстату України [5]

Однак, попри все вище зазначене, у 2013 році в Україні рівень безробіття серед осіб віком 15-24 роки був нижчим порівняно з країнами Євросоюзу, де він становив 23,2%, при цьому рівень безробіття усього населення в Україні є також нижчим – 7,2% проти 10,9% в країнах Європейського Союзу [6, с.165]. Кількість безробітних осіб у віці до 35 років у 2013 році в Україні становила 698 тис. осіб або 45,2% загальної чисельності безробітних усіх вікових груп. Серед безробітної молоді України кожна п'ята особа раніше була зайнята у сфері сільського, лісового господарства, працювала у оптовій та роздрібній торгівлі; у сфері ремонту автотранспортних засобів, 18,4% працювали у переробній промисловості, 9,1% - у державному управлінні й обороні.

Для покращення ситуації безробіття молоді, державною службою зайнятості України запроваджуються програми активної політики сприяння зайнятості населення, а саме: надання інформації щодо працевлаштування, консультаційних та профорієнтаційних послуг, створення резервних посад та пошук потрібної роботи, сприяння працевлаштуванню населення шляхом організації фахової підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікаційного рівня безробітних, створення й фінансування громадських робіт, виплати допомоги по безробіттю [7, с.183].

З метою професійного самовизначення, підвищення якості та конкурентоспроможності національних кадрів, збалансування ринку праці та ринку освітніх послуг, профілактики безробіття, державна служба зайнятості надає профінформаційні та профконсультаційні послуги.

У 2013 році профорієнтаційними послугами було охоплено 661 тис. осіб у віці до 35 років. Крім того, профорієнтаційні послуги отримали 1,6 млн. осіб, які навчаються в навчальних закладах різних типів.

З метою максимального наближення професійних навичок громадян, до вимог роботодавців, розширення компетенцій, освоєння інноваційних технологій виробництва, підвищення конкурентоздатності незайнятих осіб на ринку праці, державна служба зайнятості організовує професійне навчання безробітних. Навчання проводиться як за груповою так і за індивідуальною формами. Пріоритетним напрямком роботи в організації професійного навчання безробітних є організація професійної підготовки кваліфікованих кадрів на замовлення роботодавців.

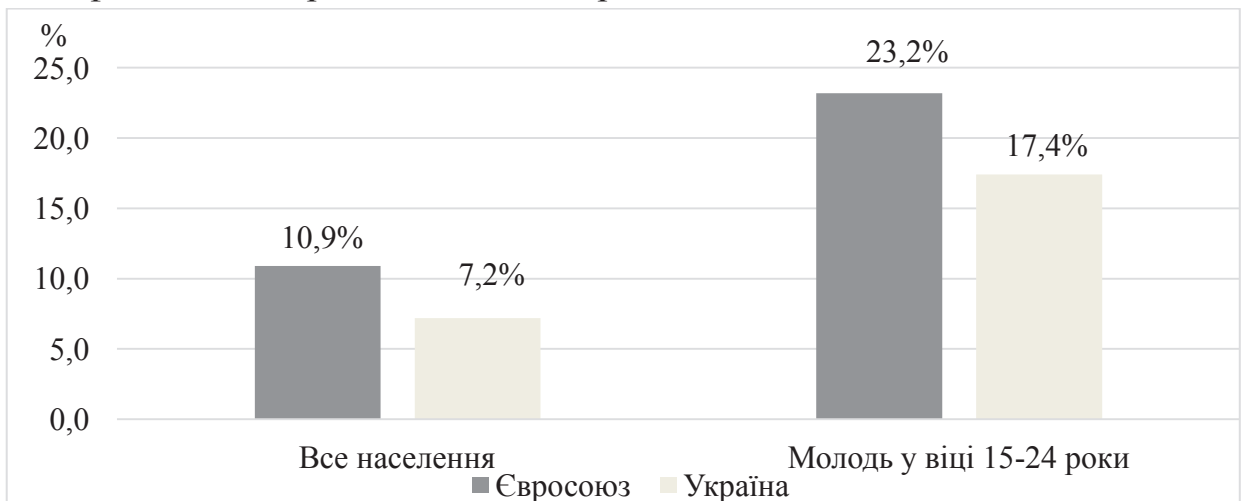

Рис.4. Рівень безробіття в країнах Європейського союзу та в Україні за 2013 рік

Джерело: складено авторами на основі даних Держстату України [5]

Висновки. Аналізуючи все вище зазначене можна зробити висновки щодо ситуації зайнятості молоді в Україні в 2001, 2008-2013 рр. Існує ряд причин, які зумовлюють низький рівень працевлаштування серед населення у віці від 15 до 34 років, а саме: недостатня поінформованість про стан руху кадрів на ринку праці, попит на фахівців різних професій та кваліфікацій. Високі вимоги роботодавці, обов'язкова наявність стажу роботи, соціальна незахищеність призводять до зростання безробіття серед молодого населення нашої держави та сприяти відтоку висококваліфікованих кадрів закордон, що погіршує позиції України.

В Україні вирішення проблеми зайнятості молоді можливе лише за умови чіткого спрямування, систематизації й скоординованих дій держави й суспільства. При цьому завдання держави полягає у забезпеченні стійкого розвитку соціальної стабільності та захищеності молоді, а також формування політики у сфері зайнятості з урахуванням ситуації на ринку праці. Реалізація цих завдань потребує відповідного нормативно-правового забезпечення, розробки та фінансування державних програм зайнятості, залучення інвестицій та активізації інноваційної діяльності тих галузей господарства, які здатні забезпечити створення нових робочих місць. Необхідно також активніше здійснювати заходи щодо регулювання ринку праці, аналізу та прогнозування зайнятості населення.

Підвищення рівня ефективної зайнятості молоді, збалансування попиту і пропозиції робочої сили, розширення зайнятості та зниження безробіття молодіжного сегмента ринку праці можна забезпечити шляхом здійснення модернізації існуючих

та створення якісних нових робочих місць. Держава в сучасних умовах реформування та орієнтації на європейські цінності, враховуючи досвід країн Євросоюзу щодо забезпечення високих стандартів якості життя суспільства, повинна створити умови для забезпечення професійного становлення, реалізації трудового потенціалу, соціального захисту та конкурентоспроможності молоді на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абашина О. В. Підвищення рівня зайнятості молоді на регіональному ринку праці [Електронний ресурс] / О. В. Абашина - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Большая О. В. Проблема зайнятості молоді на ринку праці України / О. В. Большая // Економіка і регіон. – 2012 - № 2(33) – С. 114-118.
3. Лесин В. Працевлаштуванню молоді особливу увагу // Соціальний захист. - 2003. - № 2. - С. 23-25.
4. Лібанова Е. М. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / Е. М. Лібанова. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.
5. Економічна активність населення України 2013 рік / Стат. збірник / Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://irbis-nbuv.gov.ua>.

6. Тимченко В. М. Тенденції розвитку європейської державної молодіжної політики / В. М. Тимченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2012. – № 2. – С. 164-168.
7. Чурилова О. В. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки / О. В. Чурилова // Наукові доробки молоді – вирішення проблем європейської інтеграції. – 2008. – № 2. – С. 182-184.
8. Терно А. В. Молодіжний ринок праці: стан, проблеми та перспективи розвитку / А. В. Терно // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Економіка». – 2014. – № 14. – С.87-95.